

Förskolläraryrprogrammet

Studiehandledning

Utbildningsvetenskaplig kärna 8 Vetenskap, teori och metod 9hp

Termin: HT 2019
Kurskod: 970A01 (9hp)

Välkommen till kursen Utbildningsvetenskaplig kärna 8, Vetenskap, teori och metod! I den här studiehandledningen finner du viktig information kring kursens innehåll, upplägg och arbetsformer. Studiehandledningen är tänkt att tillsammans med kursplan och schema utgöra grunden för din egen och din grupps planering och genomförande av arbetet i kursen. Det är viktigt att kursmålen hålls aktuella under hela kursen. Kursen är den sista reguljära kursen som ni läser innan det är dags att skriva ett eget självständigt vetenskapligt arbete. Detta vetenskapliga arbete är tänkt att kröna utbildningen och här har ni möjlighet att verkligen visa vad ni lärt er under de år ni utbildat er till förskollärare. För att kunna göra det är det nödvändigt att sätta sig in i hur produktion av kunskap går till och vilka metoder man som forskare har att tillgå.

Kursens mål

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna

- förklara relationen mellan vetenskapsteoretiska antaganden, teoretiska perspektiv, datainsamlingsmetoder och analysmetoder
- kritiskt granska utbildningsvetenskaplig forskning
- redogöra och argumentera för kvalitativa och kvantitativa metodansatser inom det förskolepedagogiska området
- planera och motivera val av forskningsdesign

Kursens struktur och moment

Kursen utgör en vetenskaplig fördjupning och innehåller en genomgång av vetenskapsteoretiska utgångspunkter. De studerande diskuterar och analyserar relationen mellan val av metod, teoretiskt perspektiv och empiriskt material. Under kursen behandlas ett urval av kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder för insamling samt analys av data. Inom kursen diskuteras forskningsetiska ställningstaganden. De studerande tränar reflektion, analys och argumentation genom att granska vetenskapliga texter inom det förskolepedagogiska området. De studerande arbetar med en egen forskningsdesign i 3 steg: 1 problemställning, syfte, frågeställningar; 2 teoretiskt perspektiv samt insamlings- och analysmetod; 3 tidigare forskning.

Av kursens 6 veckor ägnas de första 3 veckorna (v. 34-36) till att studera hur andra har gjort forskning medan under kursens andra hälft (v. 37-39) ägnas mer tid åt att skriva fram ett PM. PM står för en kort och sammanhängande redogörelse för val av problemområde, syfte och frågeställning, tidigare forskning inom ämnet samt tänkbara metoder och teorier. PM-t ska fungera som underlag för examensarbetet. De schemalagda momenten består av kursintroduktion samt föreläsningar, seminarier och workshop med olika innehåll och karaktär. Utöver det förväntas du delta i läsecirkel på Lisam eller i lärosalar. Observera att läsecirkelarna är studentledda och att ni måste boka lokal själva. Information om varje moment och om hur du ska förbereda dig inför varje moment finns under varje rubrik i flödesschemat längre fram i det här dokumentet.

Obligatoriska moment

Det finns moment i kursen som är obligatoriska. Det innebär att närvaro vid dessa tillfällen samt förberedelse inför dessa tillfällen är ett grundläggande krav. Dessa är markerade i flödesschemat. Andra moment i kursen är inte examinerande utan fungerar på olika sätt som stöd för ditt lärande. Närvaro vid dessa moment är inte obligatorisk men är till stor hjälp och ibland en förutsättning för att kunna möta kursmålen.

Examination och provkoder

STN1 Skriftlig tentamen: hemtentamen 4 hp U-G

RAP1 Rapport: Skriftlig forskningsplan 5 hp U-VG

OBL1 Seminariedeltagande: 0 hp D

Kursansvarig

Tünde Puskás, ISV, tunde.puskas@liu.se

Grupper

Under kursen kommer ni att delas in i arbetsgrupper två gånger. Under de första tre veckorna arbetar ni i arbetsgrupper på 4-5 personer. Information om vilken grupp du tillhör kommer att ges vid kursintroduktionen och därefter på Lisam. Arbetsgrupperna förväntas delta i både lärarledda och studentledda aktiviteter. Under v. 36 delas ni in i nya grupper utifrån forskningsintresse. **En kort beskrivning (1-3 rader) av vad du önskar skriva om och med vem ska du lämna in på Lisam senast den 30/8 kl. 24:00.** Observera att seminarieledaren ni arbetar med under de tre sista veckorna inte är era handledare i fortsättningen!

LISAM

I kursen kommer vi att använda oss av Lisam. Detta innebär att den information som rör kursen, förändringar med mera finns här. För att få del av aktuell information är det mycket viktigt att du med jämna mellanrum loggar in på Lisam. På Lisam finns också utrymme för gruppen att utbyta information och samarbeta.

Alla frågor som berör kursen ska ställas på Lisam!

Flödesschema

Vecka 34

Introduktion

Tünde Puskás, FD

Kursintroduktionen avser att belysa kursens innehåll, arbetsformer och examination.

Förberedelse: Läs igenom kursplanen den här studiehandledningen och schemat. Ta med dig eventuella frågor som dyker upp. Fundera på vilka andra 3-4 personer du önskar samarbeta med under kursens första halva.

Föreläsning 1

Fredrik Jeppson, FD

Vad är vetenskap?

Förberedelse: läsecirkel 1 (se nedan)

Läsecirkel:

Tanken med läsecirkeln är att ni studenter ska hjälpa varandra med att bearbeta kurslitteraturen samt utbyta idéer om åsikter. Ni får bestämma om ni vill träffas och prata kurslitteratur inom era arbetsgrupper eller om ni hellre vill använda samarbetsytan på Lisam genom att starta diskussionstrådar. Är du aktiv får du fler chanser att fördjupa dig.

Läsecirkel 1

Vid detta tillfälle ska ni fokusera på vad vetenskap är och vad vetenskapligt skrivande innebär. Relatera era resonemang till det förskolepedagogiska fältet.

Läs:

Øyen, S.A. & Solheim, B. (2015). *Akademiskt skrivande: en skrivhandledning*. (1. uppl.) Malmö: Gleerups Utbildning. 7-57.

Mukherji, P. & Albon, D. (2018). *Research methods in early childhood: an introductory guide*. (3 uppl.) Los Angeles, Calif.: SAGE. 1-34, 63-104 och 125-140.

Kristin, L. A. (2018). *Metod helt enkelt*. [2 uppl.] Malmö: Gleerups. 11-40.

Föreläsning 2

Tünde Puskás, FD

Den vetenskapliga arbetsprocessen

Workshop om det förskolepedagogiska fältet (Tünde Puskás)

Workshopen fokuserar på det förskolepedagogiska fältet och på frågor kring hur ni ska tänka kring val av ämne för examensarbete. Vi kommer att ta upp följande frågor: Vad kan förskolelärare forska om? Vad är en problemställning? Vad är ett syfte och hur förhåller sig det till frågeställningar? Workshopen kan hjälpa dig att formulera frågor kring ditt forskningsintresse.

Läs: Löfdahl, Annica; Hjalmarsson Maria & Franzén, Karin (red.) (2014) *Förskollärares metod och vetenskapsteori*. Liber. 9-30.

Föreläsning 3

Karin Stolpe FD

Vetenskaplighet och beprövad erfarenhet

Föreläsning 4

Tünde Puskás, FD

Kvalitativa metoder med särskilt fokus på observationer och intervjuer

Vecka 35

Föreläsning 5

Rina Blomberg **Kvantitativ metod**

OBLIGATORIK workshop kring kvantitativa metoder (Rina Blomberg)

Under denna workshop kommer ni att arbeta med kvantitativa metoder. Mer information kommer på Lisam.

Anders Arnqvist (2014) "Kvantitativa data – exemplet barns läsande." i: Löfdahl, Annica; Hjalmarsson Maria & Franzén, Karin (red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Liber. 104-120.

Maria Hjalmarsson (2014) "Enkäter till förskollärare." i: Löfdahl, Annica; Hjalmarsson Maria & Franzén, Karin (red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Liber. 157-165.

Läsecirkel 2

Vad kännetecknar en vetenskaplig metod? Vilka metoder är användbara inom det förskolepedagogiska fältet och varför?

Löfdahl, Annica; Hjalmarsson Maria & Franzén, Karin (red.) (2014) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Liber. 45 -119 och 157-173.

Kristin, L. A. (2018). *Metod helt enkelt*. [2 uppl.] Malmö: Gleerups. 41-78 och 113-154.

Mukherji, P. & Albon, D. (2018). *Research methods in early childhood: an introductory guide*. (3 uppl) Los Angeles, Calif.: SAGE. 213-334.

Vecka 36

Läsecirkel 3

Forskningsetik

Vilka etiska dilemman uppstår inom det förskolepedagogiska fältet? Vad ska du tänka på?

Läs:

Löfdahl, Annica; Hjalmarsson Maria & Franzén, Karin (red.) (2014) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Liber. 32-44.

Mukherji, P. & Albon, D. (2010). *Research methods in early childhood: an introductory guide*. (2nd edition) Los Angeles, Calif.: SAGE. 105-124.

EXAMINERANDE (obligatoriskt) MOMENT – Analys av vetenskapliga texter STN1

Mål som examineras:

- förklara relationen mellan vetenskapsteoretiska antaganden, teoretiska perspektiv, datainsamlingsmetoder och analysmetoder
- kritiskt granska utbildningsvetenskaplig forskning
- redogöra för kvalitativa och kvantitativa metodansatser inom det förskolepedagogiska området

Examinationens syfte är att studenten ska kritiskt granska utbildningsvetenskaplig forskning redogöra för metodansatser, syfte, samt vilka material, metoder, och teorier som valts.

Examinationen består av en muntlig- och en skriftlig del.

Muntlig examination:

Inför seminariet ska du läsa **tre** artiklar och arbeta med **en** av dem i grupp. Artiklarna för seminariet är tillgängliga på Lisam i mappen *Analys av vetenskapliga texter – muntlig del*. Vilken artikel just din grupp ska presentera får ni information om på Lisam vid kursstart.

Artikel 1 Pramling Samuelsson, I., Williams, P., Sheridan, S., & Hellman, A. (2016). Swedish preschool teachers' ideas of the ideal preschool group. *Journal of Early Childhood Research*, 14(4), 444-460.

Artikel 2 Lunneblad, J. (2017). Integration of refugee children and their families in the Swedish preschool: strategies, objectives and standards. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25(3), 359-369.

Artikel 3 Liljestrand, J., & Hammarberg, A. (2017). The social construction of the competent, self-governed child in documentation: Panels in the Swedish preschool. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 18(1), 39-54.

Den artikel ni arbetar med i din grupp ska redovisas muntligt under seminariet. För att se hur problemformulering, syfte, frågeställningar, val av metoder och teorier hänger samman med den analys som görs, ska ni enskilt läsa texterna och på seminariet muntligt presentera och resonera kring de val och överväganden författaren gjort inför och under sin studie, liksom hur dessa förhåller sig till studiens analys och resultat.

Granska artikeln med hjälp av följande frågor:

- Vad är den vetenskapliga artikels syfte och hur motiveras det (problemformulering)?
- Vad vill författaren undersöka (förklara eller förstå handlingar, fenomen eller föreställningar)?
- Vilka teorier/perspektiv/centrala begrepp används?
- Hur motiverar författaren val av datainsamlingsmetod? Vad kan ses som svagheter/styrkor i metodhanteringen?
- Hur har valet av informanter/deltagare gjorts i studien? Kunde forskaren ha gjort ett annat urval?
- Vilka är studiens resultat? Är dessa väl underbyggda och rimliga?
- Den röda tråden: Finns det tillräckligt tydliga kopplingar mellan problemformulering, teori, tidigare forsknings, material, insamlingsmetod, analysmetod och slutsatser?

Under **seminariet** jobbar 3 arbetsgrupper ihop. Studenter i varje arbetsgrupp har särskilt ansvar för att muntligt presentera **en artikel** under seminariet men du behöver ha läst alla tre artiklar i mappen för att kunna ta del av diskussionen.

Skriftlig examination

I mappen *Analys av vetenskapliga texter – skriftlig del* hittar du tre artiklar. Välj en av dem och analysera den på samma sätt som du gör med artikeln för den muntliga delen av examinationen. Du kan välja vilken artikel som helst oavsett vilken grupp du är i.

En text på två A4-sidor och lämnas in på Lisam senast den 6/9 kl 24:00. OBS! Du arbetar med analysen individuellt! Glöm inte att referera även om du bara läser i en text!

Du kan ta hjälp av frågorna ovan men texten ska skrivas som en löpande resonerande text där du förklarar relationen mellan vetenskapsteoretiska antaganden, teoretiska perspektiv, datainsamlingsmetoder och analysmetoder. Eftersom detta i mångt och mycket är en kurs med fokus på metod, skall du också ägna utrymme åt att resonera om metodologins förtjänster och eventuella brister i förhållande till artikels övriga delar, i synnerhet till dess resultat.

SkriftligDel Val1: Danielson, K., Wong, K. M., & Neuman, S. B. (2019). Vocabulary in educational media for preschoolers: a content analysis of word selection and screen-based pedagogical supports. *Journal of Children and Media*, 1-18.

SkriftligDel Val2: Callaghan, M. N., & Reich, S. M. (2018). Are educational preschool apps designed to teach? An analysis of the app market. *Learning, Media and Technology*, 43(3), 280-293.

Marklund, L. Val3 (2015). Preschool teachers' informal online professional development in relation to educational use of tablets in Swedish preschools. *Professional development in education*, 41(2), 236-253.

Bedömning: På uppgiften ges betyget U-G

För betyget G krävs

- att instruktionerna för uppgiften är följda och att utförandet möter de aktuella kursmålen
- aktivt deltagande i diskussionen under seminariet
- texten innehåller en kritisk granskning av litteraturen
- texten håller god språklig standard och genomgående korrekt referensteknik

Vecka 37

Föreläsning 6

Fredrik Jeppsson, FD

Vad är teori?

Föreläsning 7

Tünde Puskás, FD

Vad är tidigare forskning?

Obligatoriskt seminarium kring problemformulering, syfte, frågeställningar

Inför detta seminarium kommer ni att delas i grupper utifrån ert intresse för ämne och utifrån vem ni skriver ert PM tillsammans med. Under seminariet kommer ni att arbeta med er problem- och syftesformulering med tillhörande frågeställningar.

Inför seminariet ska ni (i par) formulera ett vetenskapligt problem samt ett syfte med tillhörande frågeställningar. Dessa ska tas med till seminariet där ni kommer att arbeta både i mindre grupper samt i en stor seminariegrupp. Dokumentet på 1-2 A4-sidor är början på ditt

PM och din inträdesbiljett till seminariet. **Dokumentet ska laddas upp på Lisam senast den 6/9 kl. 24:00.**

En problemformulering är den fråga som du vill undersöka och besvara i din uppsats. Problemformuleringen ska visa området inom vilket du tänker forska. Börja med en inledning genom att besvara frågorna: Vad är undersökningens problem och varför är din fråga intressant att forska om? Varför är studien viktig och intressant för någon annan än för dig själv?

Syftesformuleringen anger riktningen på ditt examensarbete. Din studies övergripande **syfte** bör vara en tydlig beskrivning av den riktning i vilken du vill arbeta, och vad du hoppas att arbetet ska resultera i.

Att tänka på vid problem- och syftesformulering:

Problemområdet ska avgränsas. Det är viktigt att även syftet är avgränsat i relation till framskrivet kunskaps- och problemområde.

Syftet ska visa vilken typ av kunskap som undersökningen ska leda fram till och forskningsfrågorna ska visa vägen till den nya kunskapen. Syftet visar vilka anspråk som finns för undersökningen och mot vad undersökningen är på väg. Utifrån syftet formuleras forskningsfrågor som ska vägleda och driva undersökningen framåt. Det är dessa frågor som ska leda fram till syftet och det som undersökningen ska försöka besvara. Syftet skall inte vara allomfattande. Med andra ord: det ska inte vara alltför brett. Syftet bör ge läsaren en uppfattning om studiens innehåll, sammanhang samt riktning.

Exempel:

”Studiens övergripande syfte är att ge upphov till förklaringar till varför ... ”.

”Syftet är att ge upphov till ny kunskap om... ”

”Studien syftar till att ...”

”Syftet med studien är att beskriva/förklara/förstå/analysera/jämföra ...”

Behöver du mer hjälp? Kolla Språkverkstadens hemsida:

<http://www.isv.liu.se/sprakverkstaden/faq?l=sv>

Vecka 38

Föreläsning 8

Tünde Puskás, FD

Textanalys

Föreläsning 9

Kvalitativ innehållsanalys

Lina Lago, FD

Workshop om litteratursökning på biblioteket

Ni kommer att få information om den vetenskapliga publikationscykeln och vad som kännetecknar vetenskaplig litteratur, sökordsgenerering och sökteknik, ämnessökningar i Libris samt några utvalda databaser. Slutet ägnar ni åt egna sökningar och har möjlighet att få

individuell handledning. Här är det alltså bra om ni har ringat in det ämne eller de frågor som ni avser att behandla i ert PM/upsats. Plats: Stora datasalen på ovanvåningen i biblioteket.

Obligatoriskt seminarium kring teori och metod

Du jobbar vidare med ditt PM. Den här gången ska du beskriva vilket teoretiskt och metodologiskt perspektiv du tänkte arbeta ifrån, samt vilken teori (vilka begrepp) och vilken insamlings- och analysmetod du har valt eller kan tänka dig att använda.

Karaktären på teoretiska perspektiv kan skilja sig åt beroende på vilken typ av kunskap som din studie ska leda fram till. Det är utifrån valt syfte och forskningsfrågor som teoretiska perspektiv bestäms och definieras eftersom det ofta är frågan som avgränsar ur vilket perspektiv som fenomenet kan studeras. Till seminariet ska du skriva fram det teoretiska perspektivets grundläggande antagande om fenomenet du ska undersöka samt vissa centrala begrepp som kan vara relevanta för analys av data.

Dokumentet som skall **lämnas in på Lisam senast 13/9** är din inträdesbiljett till seminariet. Valet av teori och samt insamling och analysmetod skall motiveras i relation till vald problemformulering. Du ska också visa (genom referenser) att du har läst rekommenderad metodlitteratur så att du kan hantera den valda insamlingsmetoden och har kunskaper om den valda analysmetoden.

Vecka 39

Föreläsning 10

Tünde Puskás, FD

Att knyta ihop påsen

Obligatoriskt seminarium kring tidigare forskning

Du jobbar vidare med ditt PM. Den här gången ska du presentera två svenska och två internationella studier inom det ämne du är intresserad av.

Studier skrivna av svenska forskare räknas som svenska oavsett om de har publicerats på svenska eller på engelska.

Studier publicerade på engelska av internationella författare räknas som internationella.

Vetenskapliga arbeten bygger på tidigare etablerad kunskap. Genom en kort redogörelse för tidigare forskning på området klargör du denna förankring. Du måste själv leta efter och välja relevant litteratur, och därför är det bra att påbörja letandet tidigt. I texten du ska **lämna in på Lisam senast den 20/9** ska du ta upp några viktigare arbeten som behandlar fenomenet du har valt att undersöka. Ett tips är att börja med att låna en ny avhandling inom området för att sedan med hjälp av avhandlingens litteraturlista söka dig till äldre verk.

Inlämning av PM RAP1, 5 hp U -VG

Mål som examineras

- redogöra och argumentera för kvalitativa och kvantitativa metodansatser inom det förskolepedagogiska området
- planera och motivera val av forskningsdesign

Omfattning och formalia

PM-t ska skrivas på 8-10 sidor (exklusive framsida, innehållsförteckning, referenser) och ska innefatta följande delar:

Titelsida

Innehållsförteckning

Inledning och problemformulering

Syfte och frågeställningar

Tidigare forskning

Insamling- och analysmetod

Teori och/eller begrepp

Referenser

Radavstånd 1,5

Teckensnitt Times New Roman

Referenssystem: APA

Ert PM läggs ut på LISAM under angiven mapp 27/9 kl. 24:00. Ni skriver PM-t i par och texten läggs upp bara en gång. Bådas namns ska tydligt presenteras på titelsidan.

Omexaminationer:

1 november 2019

2 december 2019

Notera att under vårterminen erbjuds inga fler omexaminationstillfällen.

Det är inte möjligt för studenter som fått betyget godkänt eller väl godkänt att skriva om uppgiften. De studerande som efter det första examinationstillfället ännu inte är godkända på uppgiften erbjuds tillfällen för omexamination, se schemat.

Bedömningsgrunder

Godkänd

För att studenten skall erhålla betyget godkänd på uppgiften skall följande krav vara uppfyllda:

- att de ovan presenterade delarna finns med
- att studien visar på genomförbarhet
- PM-t håller en genomgående god språklig standard
- studenten argumenterar för en vald metod och teori
- studenten motivera val av forskningsdesign

Väl Godkänd

För att studenten ska erhålla betyget Väl godkänd på uppgiften måste samma krav som under Godkänd uppfyllas. Dessutom krävs att framställningen är argumenterande; språket är noggrant genomarbetat och formalia är noggrant genomförda.

Obligatorisk litteratur

Callaghan, M. N., & Reich, S. M. (2018). Are educational preschool apps designed to teach? An analysis of the app market. *Learning, Media and Technology*, 43(3), 280-293.

Danielson, K., Wong, K. M., & Neuman, S. B. (2019). Vocabulary in educational media for preschoolers: a content analysis of word selection and screen-based pedagogical supports. *Journal of Children and Media*, 1-18.

Kristin, L. A. (2018). *Metod helt enkelt*. [2 uppl.] Malmö: Gleerups.

Liljestrand, J., & Hammarberg, A. (2017). The social construction of the competent, self-governed child in documentation: Panels in the Swedish preschool. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 18(1), 39-54.

Lunneblad, J. (2017). Integration of refugee children and their families in the Swedish preschool: strategies, objectives and standards. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25(3), 359-369.

Löfdahl, Annica; Hjalmarsson Maria & Franzén, Karin (red.) (2014) *Förskollärares metod och vetenskapsteori*. Liber.

Marklund, L. (2015). Preschool teachers' informal online professional development in relation to educational use of tablets in Swedish preschools. *Professional development in education*, 41(2), 236-253.

Mukherji, P. & Albon, D. (2018). *Research methods in early childhood: an introductory guide*. (3 uppl.) Los Angeles, Calif.: SAGE.

Pramling Samuelsson, I., Williams, P., Sheridan, S., & Hellman, A. (2016). Swedish preschool teachers' ideas of the ideal preschool group. *Journal of Early Childhood Research*, 14(4), 444-460.

Øyen, S.A. & Solheim, B. (2015). *Akademiskt skrivande: en skrivhandledning*. (1. uppl.) Malmö: Gleerups Utbildning.

Rekommenderad litteratur:

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.
Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Policy rörande fusk och plagiat

På senare år har det inom Förskolläraryrket olika delar lagts ökad vikt vid vetenskapligt skrivande. Uppsats- och rapportskrivande återkommer därför som ett centralt moment i många kurser. Tyvärr har det parallellt med denna utveckling också skett en ökning av antalet fall av uppsatsplagiat, både inom universitetet och i skolan, vilket bland annat kan hänföras till tillgängligheten av olika former av hemsidor och färdiga uppsatser på Internet.¹

Den definition av fusk och plagiat som Linköpings universitets disciplinnämnd utgår ifrån finns i Högskoleförordningen (10 kap. 1 §):

Disciplinära åtgärder får vidtas mot studenter som

1. med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när studieprestation annars skall bedömas . . .²

Enligt Hult och Hult (2003) är fusk och plagiat en medveten handling, men det finns däremot inga objektiva kriterier för vad som räknas som sådant. Det beror helt enkelt på i vilket sammanhang denna handling företagits, och vilka instruktioner läraren gett.³

När vi på Förskolläraryrket ska bedöma vad som är plagiat utgår vi från vad universitetets disciplinnämnd bedömt vara plagiat i några tidigare fall, och det visar sig att detta stämmer väl överens med vad lärare och studenter vid universitetet anser vara plagiat/fusk.⁴ Givet ovanstående definition av fusk och plagiat kan säkert många ”snedsteg” vara gränsfall, men i följande stycke räknar vi upp de handlingar som vi anser bryter mot vetenskaplig etik såväl som universitetets regelverk.

Ett plagiat är något som studenten 1. inte har skrivit själv, utan som har tagits från någon annan författare, – antingen genom att skriva av eller att kopiera från en källa, t.ex. en bok, artikel eller hemsida, – och som 2. saknar en ordentlig källhänvisning som visar var det avskrivna/kopierade har sitt ursprung. Det står naturligtvis studenten fritt att referera och citera källor – det ska man göra i en vetenskaplig uppsats – men det måste klart framgå vilka

¹ Se t.ex. DN 2005-06-07, www.dn.se/DNet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=424862, 2005-06-08; Lärarnas tidning nr. 16 2005.

² Citerat i Hult, Åsa och Håkan Hult. 2003. Att fuska och plagiera – ett sätt att leva eller ett sätt att överleva? CUL-rapporter nr. 6. Linköping: Linköpings universitet, s. 11.

³ Hult och Hult 2003 s. 11.

⁴ Hult och Hult 2003 s. 29, 33.

dessas källor är. Studenten måste ge originalkällorna erkännande för den information som de står för. Nu ska detta inte överdrivas genom att ha en not eller parentes efter varje ord eller mening, utan man kan samla ihop flera källhänvisningar i samma not/parentes efter ett kortare avsnitt. Dock ska man alltid ha en källhänvisning med sidor direkt efter ett citat.

Långa stycken av en uppsats utan källhänvisningar leder till misstanke om plagiat, t.ex. att uppsatsen skulle vara tagen från någon databas på Internet. Bland de uppsatser som blivit fällda för plagiat i disciplinnämnden kan man notera att där nästan helt saknas källhänvisningar, och de få som finns är ofta vilseledande, d.v.s. de leder till fel källor. Som verktyg för att komma tillrätta med plagiat använder vi oss i vissa kurser av databasen URKUND, till vilken studenten ska skicka sin examinations- och/eller fördjupningsuppgift.⁵ Denna nättjänst kan dock inte svara på om en text är plagierad eller ej, men visar på delar av texten som bör kontrolleras för att kunna avgöra om det rör sig om plagiat.

Kunskapssyn, lärande och didaktik

Till sist kan det vara på sin plats att koppla frågan om fusk och plagiat till kunskapssyn och lärande. Plagiat är ett uttryck för att studenten fokuserar på att klara kurser och få betyg på ett felaktigt sätt. För den student som i första hand vill lära sig blir examinationstillfället ett lärtillfälle.⁶ För alla studenter – och kanske speciellt blivande lärare – bör bildning gå före utbildning, och sett från den synvinkeln är själva skrivprocessen något av det mest lärorika man kan ägna sig åt.

Ökningen av uppsatsplagiat i skolan ställer också nya krav på dem som läser på Ämneslärarprogrammet. Mycket talar för att dagens och framtidens lärare behöver vara kompetenta användare av informations- och kommunikationsteknik och dessutom goda vetenskapliga skribenter och stilister, bl.a. för att kunna känna igen och stävja olika former av plagiat. Men lärare behöver även omfatta och förmedla en kunskapssyn där skrivande som process och lärtillfälle betonas.

⁵ URKUND är en skandinavisk databas och nättjänst för att motverka plagiat som har utvecklats i samarbete med pedagogiska institutionen vid Uppsala universitet. För mer information, se www.orkund.se.

⁶ Hult och Hult 2003 s. 17.